



NOVIOPOSTA

In dit nummer

De enige Nederlandse paus
deel 2

Redactie:
J. Mulder
J. Spijkerman
J.M.A.G. Stroom

Fotografie:
W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:
L. Thijsen

Illustraties:
vacature

Expeditie:
F. Piers
Tolhuis 35-17
6537 NN Nijmegen
Tel. 024-3444208

De Nederlandse Paus, het vervolg



In dit nummer het tweede deel over paus Adrianus VI. Op de geïllustreerde briefkaart uit Tsjechië een voorganger paus Pius II. De graftombe van Adrianus VI was in eerste instantie naast die van Pius II.

Benoeming van Henk Pierio tot erelid



Op pagina 3 van dit nummer meer
over Henk Pierio.



PAUS ADRIANUS VI 1522-1523 deel 2

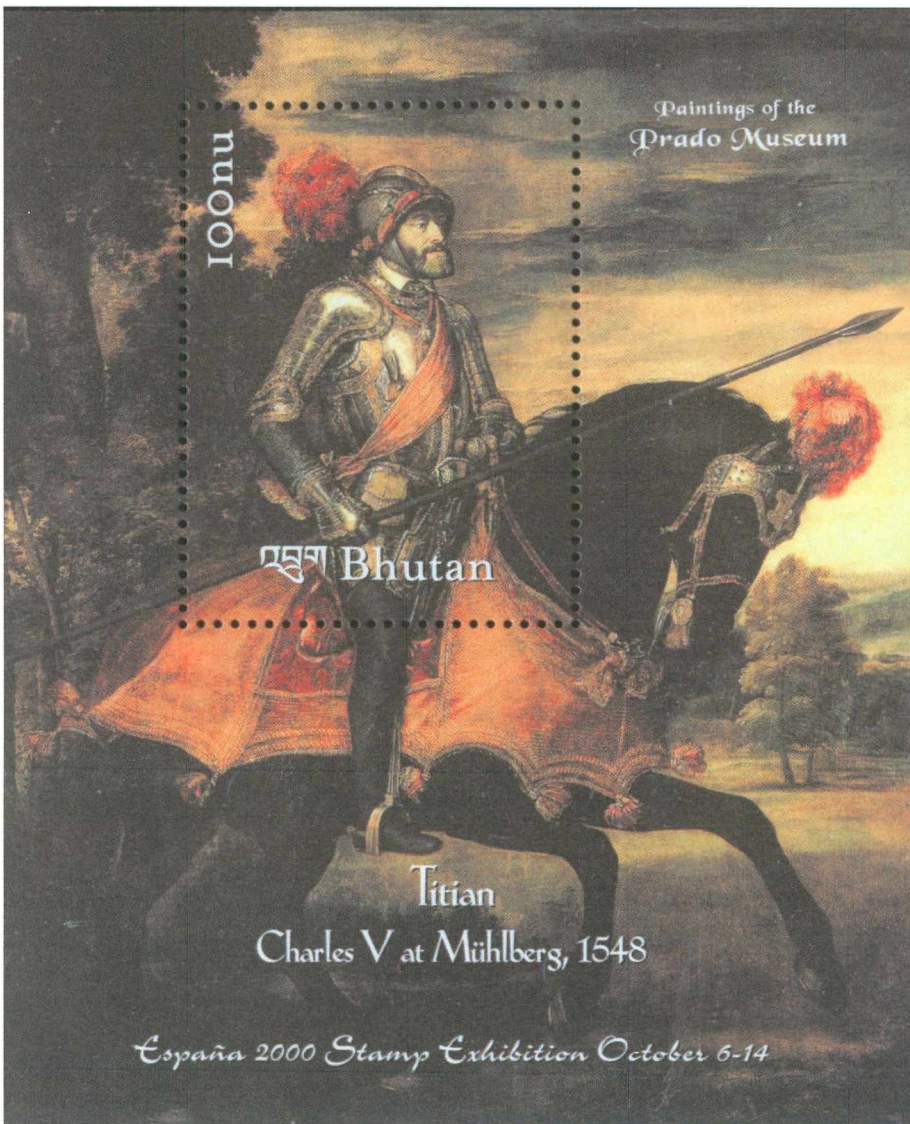
De plotselinge en zeer onverwachte dood van paus Leo X (Giovanni de' Medici) op 1 december 1521 leidde in Italië tot een politieke en culturele omwenteling. Alles wat tot dan toe op politiek vlak opgebouwd was werd opgegeven. Alle legers werden op non-actief gezet of naar huis gestuurd. Dit kwam vooral omdat de pauselijke schatkist leeg was. Leo X had met zijn extravagante levensstijl al het geld uitgegeven dat ten tijde van paus Julius II (Giuliano della Rovere) nog aanwezig was.

Vier weken na de dood van Leo X werd het conclaaf voor een nieuwe paus geopend. De kardinalen stonden voor een lastige beslissing. Zij moesten rekening houden met de rivaliteit tussen

twee Europese machthebbers: Frans I van Frankrijk (afb.22) en de keizer van het Heilige Roomse Rijk Karel V, koning van Spanje en heer der Nederlanden (afb.23). De kardinalen waren door deze rivaliteit verdeeld in twee kampen. Uiteindelijk zou bij de elfde stemming de beslissing vallen: 'Tien stemronden hebben aan het licht gebracht dat er nooit overeenstemming bereikt kan worden. [] Laat ons het eens worden over een kardinaal die niet op het conclaaf aanwezig is, maar een goede paus zou kunnen worden. Ik denk aan de kardinaal van Tortosa, die niet alleen een zeer verdienstelijke man is, maar ook de reputatie geniet als een heilige te leven', waarmee Adrianus bedoeld wordt.



Afbeelding 22



Afbeelding 23

Hij was na zijn ontslag als regent in Spanje gebleven om de functie van inquisiteur van Aragon (afb.24) en Navarra (afb.25) te blijven uitvoeren. Hij wijdde zich succesvol aan de hervormingen binnen de Kerk en nam een zeer aanzienlijke plaats in de regering van Spanje in: hij was benoemd tot adjudant van de keizer. Het eerste bericht van zijn verkiezing tot paus op 9 januari ontving hij op 22 januari in Vitoria (afb.26). Op 2 februari 1522 schreef hij aan Hendrik VIII (afb.27), die getrouwd was met Catharina van Aragon, dat hij het pausschap en vooral de verantwoordelijkheid die dat met zich meebrengt nooit geambieerd had. Hij legde zijn functie van adjudant van de keizer neer en had besloten zijn burgerlijke naam Adrianus te behouden. Op 8 maart, in het bijzijn van een groot aantal hoogwaardigheidsbekleders, werd plechtig bekendgemaakt dat hij tot paus was benoemd. In Rome heerste chaos, er brak een pestepidemie uit en de regerende sede-vacante-kardinalen hoopten dat Adrianus de tiara (afb.28) zou weigeren. Toen bleek dat hij toch zou komen was de teleurstelling groot.



Afbeelding 24

Adrianus vertrok op 12 maart 1522 uit Vitoria. Zijn reis werd een ware triomftocht. Overal juichte de menigte hem toe, terwijl hij op een draagstoel (afb.29) door de steden werd gedragen. Op 4 april kwam hij in Zaragoza aan, de hoofdstad van Aragon (afb.30). Hij bleef er twee maanden en schreef hier op 9 mei 1522 de pauselijke bul Exponi nobis fecisti, waarin hij aan de franciscanen en andere bedelorden



Afbeelding 25



Afbeelding 26



Adrianus 27

tijdelijk bijna alle kerkelijke macht in de Nieuwe Wereld gaf (afb.31).

Het bijeenbrengen van een vloot en troepen bleek zeer moeizaam te verlopen. Tenslotte scheepte Adrianus zich op de avond van 5 augustus in op een van de vijftig schepen, samen met een gevolg van duizend man en tweeduizend soldaten. Op 25 augustus landde paus Adrianus VI met een roeibootje en maar zes begeleiders in Ostia (afb.32), de haven van Rome. De paus weigerde het feestmaal dat in Ostia bereid was en er bleek geen enkel paard in de haven aanwezig te zijn. De kardinalen waren zeer verbaasd toen ze Adrianus zagen wegrijden op een ezel (afb.33).

De paus werd aangeraden zich buiten de muren van Rome (afb.34) te laten kronen. Hij legde deze raadgeving naast zich neer, want hij wilde de beproefde bevolking troosten en orde op zaken stellen. Op zondag 31 augustus vond in de basiliek, waar sinds 1506 aan de nieuwe Sint Pieter gebouwd werd, zijn kroning plaats.

Al snel bleek hij een streng beleid te willen voeren. Hij verzocht de kardinalen afstand te doen van het recht asiel te verlenen aan misdadigers. Hij verbood het dragen van wapens op het grondgebied van Rome. Priesters moesten hun baard afscheren. Als zijn voornaamste opgaven zag Adrianus het tegenhouden van de Reformatie (afb.35), de hervorming van de Kerk en vereniging van de christelijke machten tegen de aanvallen van de Turken in Hongarije en op het Griekse eiland Rhodos (afb.36). De verovering van Rhodos in 1522 door de Turken onder Süleiman I kwam hard aan. Adrianus kwam tot de ontdekking dat hij de zeer grote schulden van zijn voorganger zou moeten afbetalen. Hij was daarom genoodzaakt een groot



Afbeelding 28



Afbeelding 29



Afbeelding 30



Afbeelding 31



Afbeelding 32



Afbeelding 33



Afbeelding 34



Afbeelding 36

deel van zijn hofhouding te ontslaan. Voor zijn persoonlijke behoeften gaf hij zo goed als niets uit. Uit Spanje was er één Nederlandse vrouw meegereisd die voor hem kookte.

De Italianen van die tijd waren bewonderaars van de Oudheid. Adrianus dacht daar anders over: hij zag de klassieke meesterwerken als resten van een heidense periode. Hij liet de Belvédère dichtmetselen en men vreesde dat hij de beroemde Laocoön-groep (afb.37) zou laten vernalen tot kalk voor de bouw van de nieuwe basiliek. Adrianus VI haalde wel de schilder Jan van Scorel naar Rome als conservator van de pauselijke verzamelingen (afb.38/39). Tijdens zijn pontificaat namen de Scandinavische landen het lutheranisme aan (afb.40) en probeerde hij tevergeefs Erasmus ervan te overtuigen een duidelijk standpunt in te nemen ten aanzien van de Reformatie.

Op 5 augustus 1523 werd Adrianus ernstig ziek en op 5 september, exact een maand later, verscheen hij voor het laatst in het openbaar. Op maandag 14 september 1523 om 14 uur in de middag overleed de tot nu toe enige Nederlandse paus. Zijn pontificaat had 12 maanden en twee weken geduurd. Als Adrianus VI tien jaar langer geregeerd had, zouden de hervormingen geslaagd zijn, schreef Erasmus. Tot 1987, toen de Pool Karol Woityla paus werd (afb.41), zijn alleen kardinalen uit Italië tot paus verkozen..



Afbeelding 37



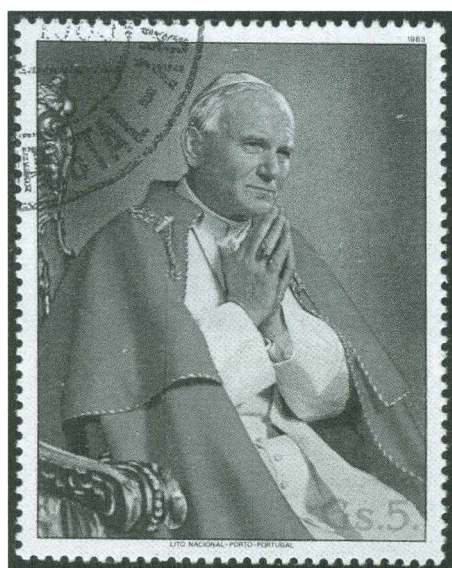
Afbeelding 35



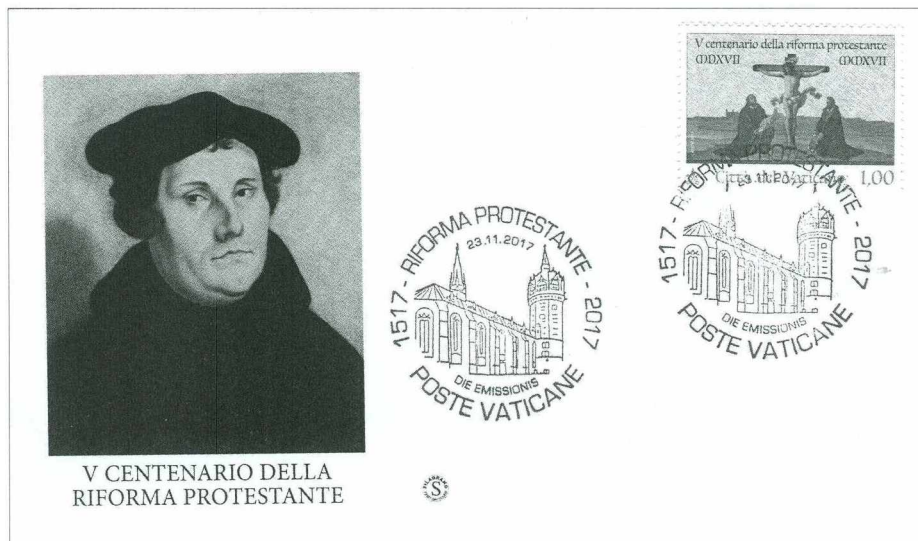
Afbeelding 38



Afbeelding 39



Afbeelding 41



Afbeelding 40

De grafombe van Adrianus (afb.43) werd in de oude Sint Pieter tussen die van paus Pius II (Enea Silvio Piccolomini) (afb.42) en zijn neef paus Pius III (Francesco Todechini Piccolomini) (afb. 44) geplaatst 'Hic iacet impius inter pios' (Hier ligt een onvrome tussen vromen). Op 16 november 1530 gaf de nieuwe paus, Clemens VII (Giulio de' Medici), toestemming aan Willem van Enckevoirt om het stoffelijk over-

schot van Adrianus over te brengen naar een door de kardinaal opgericht grafmonument in de Santa Maria dell' Anima, de kerk toegewezen aan de ingezetenen van het Heilige Roomse Rijk. Ook voor kardinaal Willem van Enckevoirt is daar een praalgraf opgericht.

Marcel M. Claassen

Bronnen: Wikipedia geraadpleegd op 2 juni 2022



Afbeelding 42-44

Enmaal in Lundy View House terug, ging zij meteen naar de kleine kamer die ze de ochtendkamer noemde. Daar had ze alle condoleancebrieven op het kleine, ronde tafeltje gelegd.

Aan de postzegels op de enveloppen kon ze zien dat ze uit de hele wereld kwamen. Het was jammer dat ze geen kinderen kende die postzegels verzamelden, maar misschien zou ze er een ontmoeten als ze met haar oppaswerk begon. Per slot van rekening ging het om kinderen tot tien jaar. Ursula nam een grote plastic vuilniszak van de rol in het gootsteenkastje en pakte een schaar uit de naaidoos die nog van haar moeder was geweest en die nu in de huiskamer stond. Ze knipte alle postzegels van de enveloppen en vond dat een kalmerend en plezierig werkje. Het waren postzegels uit de verenigde Staten en Australië, Zweden en Polen, Maleisië en Gambia. Sommige waren erg mooi, met vogels erop, of vlinders. Toen ze klaar was, had ze zevenenzestig buitenlandse postzegels. Ze deed ze in een nieuwe envelop en liet toen alle brieven ongeopend in de zwarte plastic zak vallen.

(Ruth Rendell: De man zonder verleden, Utrecht, 2000 (Tweede druk), p.51/52)